

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2024

Patrik Pozděna

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra politologie

Specifická rétorika české politické strany SPD
Bakalářská práce

Autor: Patrik Pozděna
Studijní program: B0312A200029 Politologie
Studijní obor: Politologie
Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Petra Vodová Ph.D.

Hradec Králové, 2024

Zadání bakalářské práce

Autor: Patrik Pozděna

Studium: F21BP0234

Studijní program: B0312A200029 Politologie

Studijní obor:

Název bakalářské práce: **Specifická rétorika české politické strany SPD**

Název bakalářské práce AJ: Specific rhetoric of the Czech political party SPD

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Tato bakalářská práce se zaměřuje na specifickou rétoriku české politické strany SPD. Strana SPD je mnohdy označována, jako krajně pravicová strana využívající prvky populismu a nacionalismu. Fenomén populismu i nacionalismu může znamenat ohrožení demokracie. Cílem této práce je zjistit, jak moc se dá najít populismus a nacionalismus v poslaneckých projevech poslanců v období 2017 až 2020, které byly vysloveny na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Období 2017 až 2020 jsme zvolili, protože v tomto období byla dolní komora Parlamentu tvořena stranami, které využívají populismus, mezi tyto politické strany jsou často řazeny například SPD a ANO. Populismus a nacionalismus spolu výrazně souvisí, protože dochází ke spojení populismu a nacionalismu u konkrétních politických stran, dále je také nutné připomenout, že populismus mnohdy působí v národním kontextu. Celý výzkum uchopím, jako kvantitativní výzkum, z důvodu velkého množství dat, se kterými budu pracovat. Na základě poznatků obsahové analýzy autorů Rooduijna a Pauwelse definuji konkrétní populistická slova pro vlastní analýzu. Nacionalistická slova definuji na základě teorií nacionalismu. Jako výzkumnou metodu hodlám použít obsahovou analýzu poslaneckých projevů s využitím slovníku, přičemž provedu srovnání s ostatními stranami zastoupenými v dolní komoře Parlamentu v téže období. Protože každá strana má různý počet poslanců, přepočtu populistická a nacionalistická slova na jednoho poslance a rovněž nezapomenu porovnat s ostatními stranami. Z důvodu rozsáhlého množství dat využiji k analýze jednoduchý počítačový software Yoshikoder, který usnadní vyhledávání a počítání populistických a nacionalistických slov v projevech poslanců.

Mudde, C. & Kaltwasser, R., C. (2017). *Populism: A Very Short Introduction*. Oxford: OXFORD UNIVERSITY PRESS.

Rooduijn, M. & Pauwels T. (2011). Measuring Populism: Comparing Two Methods of Content Analysis. *West European Politics*, 34(6), 1272-1283.

Kaltwasser, R., C., Taggart, P., Ochoa, E. & Ostiguy, P. (2017). *THE OXFORD HANDBOOK OF POPULISM*. Oxford: OXFORD UNIVERSITY PRESS.

Müller, W., J. (2017). *CO JE TO POPULISMUS?*. Praha: Dybbuk.

Grosby, S. (2005). *Nationalism: A Very Short Introduction*. New York: OXFORD UNIVERSITY PRESS.

Smith, D., A. (2010). *Nationalism: Theory, Ideology, History*. Cambridge: Polity Press.

Moffit, B. (2016). *The Global Rise of Populism: Performance, Political Style, and Representation*. California: STANFORD UNIVERSITY PRESS.

Zadávající pracoviště: Katedra politologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Petra Vodová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 31.5.2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 19.4.2024

Podpis autora modrou barvou

Anotace

POZDĚNA, PATRIK. Specifická rétorika české politické strany SPD. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2024, 56 st. Bakalářská práce.

V této bakalářské práci se zaměřuji na specifickou rétoriku české politické strany SPD. Cílem mojí práce je zjistit, jak moc se dá najít populismus a nacionalismus včetně odlišností v parlamentních projevech poslanců českých politických stran v období 2017 až 2020. V teoreticko-konceptuální části se zaměřuji na teorii populismu, nacionalismu a politických stran ve spojitosti s těmito fenomény. Skrze kontextuální část objasňuji legislativní rámce parlamentních projevů, ideologické orientace českých parlamentních politických stran a počty poslanců. V části zaměřené na metodologii detailně popisuji kvantitativní obsahovou analýzu, která využívá slovníků populismu a nacionalismu. Vzhledem k rozsahu a množství analyzovaných dat pokládám za nezbytné, použít při analýze počítačové softwary a programovací jazyk. Výsledky analýzy a vlastní interpretaci zahrnuji do empiricko-analytické části. V závěru docházím k přesvědčení, že poslanci krajně pravicové strany SPD v parlamentní rétorice vyslovují populistická a nacionalistická slova více než poslanci jiných politických stran.

Klíčová slova: politická strana, projev, populismus, nacionalismus, poslanec

Annotation

POZDĚNA, PATRIK. *Specific rhetoric of the Czech political party SPD*. Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Králové, 2024, 56 pp. Bachelor Thesis.

In this bachelor thesis I focus on the specific rhetoric of the Czech political party SPD. The aim of my thesis is to identify the extent to which populism and nationalism, including differences, can be found in the parliamentary speeches of Czech political party MPs between 2017 and 2020. In the theoretical and conceptual part, I focus on the theory of populism, nationalism and political parties in relation to these phenomena. Through the contextual part, I explain the legislative frameworks of parliamentary speeches, the ideological orientations of Czech parliamentary political parties and the numbers of MPs. In the methodology section, I detail a quantitative content analysis using vocabularies of populism and nationalism. Due to the scope and amount of data analysed, I find it necessary to use computer software and programming language in the analysis. I include the results of the analysis and my own interpretation in the empirical-analytical section. In the conclusion, I come to the conclusion that MPs of the far-right SPD party utter populist and nationalist words in parliamentary rhetoric more than MPs of other political parties.

Key words: political party, speech, populism, nationalism, member of parliament

Poděkování

Rád bych poděkoval Mgr. Petře Vodové Ph.D., vedoucímu mé bakalářské práce, za trpělivost, užitečné rady a nepostradatelnou zpětnou vazbu při tvorbě této bakalářské práce.

Obsah

Úvod.....	13
1 Teoreticko-konceptuální část.....	16
1.1 Teorie populismu.....	17
1.1.1 Problematika a přístupy populismu	18
1.1.2 Ideové pojetí populismu.....	20
1.1.3 Populismus ve spojitosti se základními ideologiemi	23
1.2 Teorie nacionalismu	23
1.2.1 Nacionalismus a národ.....	26
1.2.2 Nacionalismus a národní identita.....	28
1.2.3 Politické strany v provázanosti s populismem a nacionalismem...28	
2 Kontextuální část.....	30
2.1 Legislativní rámce parlamentních projevů.....	31
2.2 Parlamentní politické strany	32
3 Metodologická část	33
3.1 Metodologie.....	33
3.1.1 Data.....	34
3.1.2 Operacionalizace.....	35
3.1.3 Zpracování dat a vytvoření slovníků populismu a nacionalismu ..38	
3.1.4 Postup analýzy populismu	38
3.1.5 Postup analýzy nacionalismu.....	39
4 Empiricko-analytická část.....	40
4.1 Analýza populismu.....	40
4.2 Analýza nacionalismu	43
Závěr.....	46
Prameny a literatura	49
Přílohy	55

Seznam tabulek

Tabulka 1 Slovník populismu	35
Tabulka 2 Slovník nacionalismu	37

Seznam grafů

Graf 1 Analýza populismu 1	41
Graf 2 Analýza populismu 2	42
Graf 3 Analýza populismu 3	43
Graf 4 Analýza nacionalismu 1	44
Graf 5 Analýza nacionalismu 2.....	45
Graf 6 Analýza nacionalismu 3.....	46

Seznam příloh

Příloha 1 Postup výpočtu populismu	55
Příloha 2 Postup výpočtu nacionalismu.....	56

Seznam symbolů a zkratk

Afd	Alternativa pro Německo
ANO	Akce nespokojených občanů
ČR	Česká republika
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
LR	Republikáni
ODS	Občanská demokratická strana
Piráti	Česká pirátská strana
PVV	Strana pro svobodu
SPD	Svoboda a přímá demokracie
STAN	Starostové a nezávislý

Úvod

Projevy poslanců jsou veřejná vystoupení členů parlamentu, která se konají během parlamentních zasedání. Populismus je přístup v politice, který se zaměřuje na oslovení lidu, ale současně se staví proti elitě, která nejedná v zájmu lidu. Nacionalismus představuje soubor idejí, politických směrů, které jsou významně propojeny s národem. Tento národ je chápán jako skupina lidí spojených společnými prvky, jako je historie, původ, jazyk, kultura a území, a to podle různých definic národa. Poslanci v politických stranách mohou prezentovat různé postoje spojené se stranickou ideologií, včetně populistických a nacionalistických, na které se chci zaměřovat. V současné době je fenomén populismu a nacionalismu v Evropě výrazný natolik, že ho nelze přehlédnout, pokud jednotlivec nebo skupina lidí pravidelně sleduje politické dění. Světová média neustále zdůrazňují aktuálnost a problematiku těchto trendů v politice ("Slovakia gives pro-Russian populist nationalism", 2023; Constantini, 2023; Henley, 2024; Casert, 2023). V této bakalářské práci se zabývám výskytem fenoménu populismus a nacionalismu v projevech poslanců. Slova spojená s nacionalismem a populismem se vyskytují ve slovních projevech českých poslanců parlamentních stran, které byly vysloveny v období 2017 až 2020 na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.

Zvolené téma je potřeba zkoumat, protože projevy poslanců v parlamentu mají zásadní význam pro správné fungování demokracie v České republice. Poslanci jsou zvolení zástupci občanů a jejich hlavním úkolem je zastupovat zájmy voličů v parlamentu. Politické strany mají také důležitý význam pro demokracii, protože jsou zprostředkovatelé mezi občany a státem. Populismus je nezbytné považovat za velice relevantní fenomén, protože v Evropě, především pravíci populisté získávají značné podíly hlasů v parlamentních volbách. Laura Silver (2022) z Pew Research Center zaznamenala významný nárůst úspěchu některých populistických stran v Itálii, Španělsku, Nizozemsku, Belgii, Francii a Maďarsku, naopak k vzestupu populistických stran nedošlo zejména v Řecku a Německu. V českém politickém prostředí se například nachází politická strana Svoboda a přímá demokracie (SPD), která bývá považována a označena jako populistická politická

strana včetně projevů jejich poslanců. Mé tvrzení podporují autoři, kteří zkoumali populismus v České republice a říkají, že politická strana Svoboda a přímá demokracie je populistická a pravicová politická strana (Sirovátka, Novotná, & Saxonberg, 2023). Myslím si, že populismus a populističtí aktéři mohou představovat značnou výzvu pro liberální demokracii. Populismus může být určitá hrozba pro liberální demokracii v případech, kdy populisté například odmítají demokratický pluralismus¹ nebo mají snahu omezovat práva a svobody (Stanford, 2017). Odborníci zkoumali vztah mezi populismem a různými modely demokracie. Ruth-Lovell a Grahn (2023) ve svém výzkumu, který čerpal z průřezových dat čtyřiceti sedmi zemí, dospěli k závěru, že populistické vlády mají tendenci narušovat úroveň demokracie, nicméně vyspělé demokracie jsou odolnější vůči vlivu populistických vlád. Obradović, Power a Sheehy-Skeffington (2020) říkají, že populisté rozdělují společnost na dvě protichůdné skupiny lidí, přitom se odvolávají na příslušnost ke skupině a pocit identity, navíc využívají emoce při mobilizaci voličů a nabízí optimistické řešení krizí. Jsem přesvědčen, že projevy poslanců spojené s populismem se více vyskytují u poslanců politických stran, které jsou označeny jako krajně pravicové a populistické politické strany. Politoložka Magdalena Breyer (2023) měřením populismu v parlamentních projevech poslanců Rakouska a Německa zjistila, že poslanci z populistických stran užívají více populistických slovních projevů než poslanci ostatních politických stran. Velký problém podle mého názoru představuje populistická komunikace využívající emoci a snaha populistů rozdělovat společnost, rovněž jejich negativní vliv na úroveň demokracie. Uvědomuji si roli nacionalismu v politice a společnosti a myslím si, že v současnosti se jedná o výrazný a důležitý fenomén. Nacionalismus je v tomto ohledu třeba zkoumat, protože některé státy zažily posílení nacionalistických tendencí, což se projevilo novými politickými stranami a volebními úspěchy nacionalistických kandidátů, například v roce 2017, kdy německá krajně pravicová politická strana Alternativa pro Německo (Afd) získala v německých parlamentních volbách 12,6 % hlasů, navíc úspěch zaznamenala v

¹ Pluralismus znamená rozmanitost názorů.

roce 2018 i italská krajně pravicová politická strana Lega, která v italských parlamentních volbách obdržela 17,37 % hlasů (Bieber, 2018). V současné době nejsou patrné žádné známky zvyšující se tendence nacionalismu na celosvětové úrovni, přesto došlo k nárůstu na regionální úrovni, tento politolog navíc upozorňuje na možný rizikový vliv nacionalismu, který může zapříčinit více napětí a konfliktů (Bieber, 2018). Poslanecké projevy na přítomnost nacionalismu je třeba zkoumat, aby bylo možné lépe porozumět aktuální politické situaci. Politoložka Stella Gianfreda (2017) provedla obsahovou analýzu parlamentních debat, které proběhly v Itálii, Spojeném království a v parlamentu Evropské unie, navíc zjistila, že poslanci nacházející se na středo-pravici užívali výrazné nacionalistické projevy. Mezi relevantní politické strany v České republice spojené s nacionalismem je možné opět řadit politickou stranu Svoboda a přímá demokracie, protože zpráva ministerstva vnitra o extremismu z roku 2020 uvádí, že politická strana SPD patří mezi nejvýznamnější uskupení, u kterého se vyskytuje vyhrocený nacionalismus s xenofobními prvky (MVCR, 2021). Podle studie, kterou provedli Beneš a Charvát (2019) je politická strana SPD zařazena mezi strany krajně pravicové politické strany, současně výsledky jejich výzkumu ukazují na přítomnost nacionalistických prvků v ideologii SPD. Osobně spatřuji mezeru ve výzkumu projevů poslanců českých parlamentních stran ve spojitosti s populismem a nacionalismem v prostředí Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Očekávám, že tuto výzkumnou mezeru vyplním prostřednictvím výsledků této bakalářské práce.

Výzkumnou otázku jsem ustanovil následovně. Jak moc se liší populismus a nacionalismus ve slovních projevech poslanců politické strany SPD oproti ostatním slovním projevům poslanců parlamentních stran zastoupených v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky za období 2017 až 2020? V této bakalářské práci si kladu za cíl zjistit, jak moc se dá najít populismus a nacionalismus včetně odlišností v parlamentních projevech poslanců českých politických stran v období 2017 až 2020.

Struktura práce je následující. Úvod obsahuje vymezení tématu, důležitost tématu, výzkumnou otázku, cíl výzkumné práce a strukturu výzkumné práce. První část je

teoreticko-konceptuální, jenž obsahuje podrobný rozbor složitých konceptů populismu a nacionalismu. Nepostradatelným obsahem této části je představení již existující souvislosti politických stran a parlamentních poslaneckých projevů s populismem a nacionalismem. Na základě teorie vymezují klíčové výzkumné hypotézy H1 a H2. Druhá, kontextuální část, obsahuje podrobnosti o legislativních rámcích parlamentních projevů v České republice a stručné informace o parlamentních stranách, které byly zastoupeny v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky v letech 2017 až 2020. V této části popisují nejdůležitější zákony, které se týkají fungování parlamentní debaty v České republice. Třetí část je metodologická. V této části představují design kvantitativní obsahové analýzy populismu a nacionalismu, který je aplikovaný na parlamentní projevy poslanců. Také provádím popis datasetu a operacionalizují slovník populistických a nacionalistických slov. Dále detailně charakterizují postup zpracování dat a analýzy. Čtvrtá část empiricko-analytická obsahuje samotnou analýzu populismu a nacionalismu v poslaneckých projevech za pomoci počítačového softwaru Yoshikoder a univerzálního programovacího jazyka Python. Navíc zde prezentují výsledky a jejich následnou interpretaci. V závěrečné části shrnují celou práci diskutují nad výsledky ve vztahu k teorii a literatuře, a navrhuji další výzkum.

1 Teoreticko-konceptuální část

V této části mé bakalářské práce se podrobně a teoreticky věnuji dvěma klíčovými konceptům, a to populismu a nacionalismu. Tyto koncepty, tvoří teoretický základ a konceptuální rámec pro můj výzkum. Hlavní úsilí soustředím na analýzu poslaneckých projevů. Koncepty populismus a nacionalismu nejenže poskytují teoretické pozadí, ale také napomáhají s vymezením klíčových aspektů, které jsou důležitou oporou mého výzkumu.

1.1 Teorie populismu

V této obsáhlé kapitole se primárně zaměřuji na detailní rozbor konceptu populismu, jeho klíčové charakteristiky včetně představení akademické debaty o problematičtých prvcích konceptu populismu. Tato kapitola navíc nabízí čtenářům hlubší porozumění fenoménu populismu ve společenském a politickém prostředí. První autor, kterého zmiňuji ve spojitosti s populismem je politolog Andrew Heywood, který nahlíží na populismus velice zjednodušeně, stručně a poskytuje základní vřled do problematiky populismu. Pojem populismus vychází z latinského slova *populus*, které v překladu znamená lid. Populismus také podle Heywooda (2004) představoval označení pro politická hnutí a historické tradice politického myšlení. Tento autor tvrdí, že tyto politické strany, které se veřejně prezentovaly jako populistické, znázorňovaly zastánce obyčejných lidí před zkaženými a zlými elitami (Heywood, 2004). Politická tradice populismu říká, že legitimita politického konání spočívá v přání a instinktech lidu, přičemž populističtí politikové podle autora představují zastánce lidu a zároveň se staví proti elitě (Heywood, 2004). Jan-Werner Müller (2017) poskytuje obecné příklady světově známých populistů, u kterých je možné spatřit populismus přímo v praxi a v politice. Připomíná světově známé populisty a vrchní představitele, mezi které řadí například Donalda Trumpa, Huga Cháveze, Viktora Orbána a Recepta Tayyipa Erdoğana. Populismus není jenom spojován s jednotlivci, ale i s celými politickými stranami, a proto jsem přesvědčen, že je dobré uvést několik obecných příkladů. Odborníci z Pew Research Center identifikují významné populistické strany v západní Evropě, konkrétně se jedná o Národní frontu (FN) a Republikány (LR) ve Francii, a Stranu svobody (PVV) v Nizozemsku (Simmons, Silver, Courtney & Wike, 2018). Věřím, že tyto příklady dostatečně ukazují na existenci fenoménu populismu u jednotlivců a celých politických stran.

1.1.1 Problematika a přístupy populismu

Benjamin Moffitt si všímá problematické situace ve spojitosti s populismem, dovysvětluje atraktivitu populismu u lidí a podtrhuje informaci o různém vnímání populismu napříč světem, tímto způsobem napomáhá rozšířit pohled na populismus. Současná doba plná různých krizí ve světě ovlivňuje víru v demokracii a lidé pocítují hněv a znechucení z politiků, byrokratů a jiných elit, navíc tito nahněvaní lidé chtějí dosáhnout změny statu quo² (Moffitt, 2016). Tohoto chování lidí, politických stran a lídrů si všímají další autoři, mezi které jednoznačně patří Cas Mudde, Cristóbal Rovira Kaltwasser, Paul Taggart, Paulina Ochoa Espejo a Pierre Ostiguy. Pohledy napříč světem na populismus se odlišují, pro některé představuje hrozbu pro demokracii a pro druhé je to jediné řešení, jak napravit rozbité demokratické systémy (Moffitt, 2016). Kniha s názvem *Populism: A Very Short Introduction* od Kaltwassera a Muddeho nabízí dobré obsahové uspořádání a poskytuje čtenářům velmi cenné informace týkající se aktuálního přehledu populismu. Podle politologů Muddeho a Kaltwassera (2017) se populismus využívá k popisu levicových i pravicových aktérů. Autoři říkají, že pojem populismus může představovat ideologii, syndrom nebo dokonce hnutí, navíc upozorňují, že pojem populismus často působí zmatek (Mudde & Kaltwasser, 2017). Tento zmatek je převážně utvářen a přiživován různými národními charakteristikami a odlišnostmi vnímání populismu v odlišných světových regionech, přitom další zmatek způsobuje to, že v současnosti se pojem populismus také využívá jako nálepka s negativní konotací³ (Mudde & Kaltwasser, 2017).

Detailně je fenomén populismu vysvětlen v obsáhlé knize *The Oxford Handbook of Populism*, ve které autoři předávají svým čtenářům informace o jednotlivých přístupech k populismu a nezapomínají upozornit na odborné rozpravy, týkající se problémů konceptu. Cas Mudde začlenil populismus mezi sporné koncepty, protože se neustále vede debata o pravém smyslu populismu, proto je populismus někdy

² Status quo je termín pocházející z latiny a znamená stávající stav.

³ Nálepka s negativní konotací je označení nebo termín, který má negativní význam nebo vyvolává negativní emoce.

nazýván chameleonem, je tomu tak převážně z důvodu proměnlivé podstaty samotného populismu (Kaltwasser, Taggart, Ochoas, & Ostiguy, 2017). Navzdory všeobecným nesrovnalostem a neshodám ohledně skutečného významu populismu mezi vědci a odborníky, bylo dosaženo významného pokroku ve formování tří základních přístupů k populismu: 1.) ideový přístup; 2.) politicko-strategický přístup; 3.) socio-kulturní přístup (Kaltwasser et al., 2017).

Pro lepší orientaci v problematice populismu velmi stručně zmiňuji základní tři přístupy, ale prvnímu ideovému přístupu se detailně a teoreticky věnuji v samostatném odstavci, protože se jedná o přístup důležitý pro můj výzkum, který provádím v této bakalářské práci. Když rozdíl mezi jednotlivými přístupy budou snadno pochopitelné, tak pomohou s vyjasněním některých problémů, které koncept populismu způsobuje. Mudde přistupuje k populismu jako k ideologii v níž je společnost rozdělená na lid a elitu, přičemž politika je odrazem obecné vůle (Kaltwasser et al., 2017). Kurt Weyland tvrdí, že politicko-strategický přístup populismu je zaměřen na činy populistů, kteří mají cíl získat a udržet politickou moc (Kaltwasser et al., 2017). Weylandova (2001) studie s názvem *Clarifying a Contested Concept: Populism in the Study of Latin American Politics* přispěla k odborné debatě skrze přepracovanou konceptualizaci populismu, kdy politická strategie je definicí populismu. Podle Pierra Ostikuguye socio-kulturní přístup představuje jedinečný politický vztah a novou dimenzi, která ovlivňuje, jak jsou političtí aktéři vnímáni a jak oslovují různé segmenty voličů (Kaltwasser et al., 2017). Ostiguy a Roberts (2016) díky své studii s názvem *Putting Trump in comparative perspective: Populism and the politicization of the sociocultural low* přispívají k odborné debatě o populismu tím, že využívají socio-kulturního přístup k populismu ve spojitosti s Donaldem Trumpem. Zkrátka první přístup znázorňuje ideologii, druhý přístup je o konání populistů a třetí přístup je o politickém vztahu mezi populistou a jeho následovníky.

1.1.2 Ideové pojetí populismu

Pro tuto práci má největší význam ideový přístup k populismu a zároveň je jeden z nejznámějších a nejvíce užívaných přístupů k populismu, který je často spojován se známým autorem, sociologem a politologem Casem Mudde. Ideové definice populismu byly studované již v prvních studiích populismu, a zároveň přinášely značné komplikace. Původ ideových definic populismu pochází z raných fází studií populismu (Kaltwasser et al., 2017). Tyto ranné studie populismu ve druhé polovině dvacátého století provedli výzkumníci Pipes, Ferkiss, Ionescu a Gellner, ale podle Muddeho názoru existoval v minulosti značný problém s těmito ranými studii populismu, protože výzkumníci často používali ideologické definice populismu bez dostatečného a jasného vysvětlení (Kaltwasser et al., 2017). Pro pochopení populismu a jeho ideového přístupu je nutné nejprve definovat ideologii. Definici ideologie velmi srozumitelně vysvětluje tato přímá citace: "ideologie je soubor normativních představ o povaze člověka a společnosti, stejně jako o organizaci a účelech společnosti" (Mudde & Kaltwasser, 2017, p. 6; Kaltwasser et al., 2017). Zjednodušeně řečeno, ideologie je sada myšlenek nebo názorů, které říkají, jak by věci měly být, současně tyto představy stanovují standard či normu. Mudde přispívá jedinečnou definicí populismu, kdy populismus definuje jako ideologii, ve které jsou obsažené dvě protichůdné skupiny lidí. Cas Mudde konkrétně definoval populismus jako "ideologii, která považuje společnost za rozdělenou do dvou homogenních⁴ a antagonistických⁵ skupin, čistý lid versus zkorumpovaná elita, která tvrdí, že politika by měla být výrazem volonté générale (obecné vůle) lidu" (Mudde, 2004, p. 543; Kaltwasser et al., 2017).

Politologové někdy referují o populismu jako neúplné ideologii a přijímají termín ideologie tenkého středu. Populismus je ideologií tenkého středu, nebo jednodušeji řečeno tenká ideologie, která nedisponuje oproti plné, jinak řečeno husté ideologii stejnou konzistentností (Kaltwasser et al., 2017). Tenká ideologie nedokáže

⁴ Homogenní je stejnorodý.

⁵ Antagonistický znamená protichůdný.

naformulovat velkou šíři nabídky řešení politických a sociálních problémů, jako tomu je v případě plné ideologie (Kaltwasser et al., 2017).

První nejdůležitější složkou tohoto pojetí populismu je lid. Lid představuje idealizované pojetí komunity a mnozí populisté cíleně kombinují populismus s dalšími ideologiemi, aby dosáhli svého cíle, přičemž může vzniknout sociální populismus nebo dokonce národní populismus (Kaltwasser et al., 2017). Populisté jsou schopni naformulovat slovo lid tak, aby oslovil co nejvíce různých skupin, zároveň jsou schopni utvářet společnou identitu napříč skupinami (Mudde & Kaltwasser, 2017). Osobně pozoruji, jak populisté flexibilně uplatňují svůj přístup při definování toho, co skutečně znamená lid. Populisté mohou utvářet různé významy lidu, a to v závislosti na ideologii. Příkladem může být lid označený populistou jako dělnická třída, která naznačuje přítomnost levicové socialistické ideologie (Kaltwasser et al., 2017). Specialitou a podivuhodností je přítomnost určité morálky a autenticity, jenž je součástí ideového přístupu k populismu. Čistota lidu nespočívá v etnických, nebo rasových termínech, ale v morálce a autenticitě. Čistý autentický lid je ten, který jedná správně pro dobro lidu. Načež zkorumpovaná elita, není autentická, nerespektuje tuto morálku. V tomto kontextu je morálka chápána jako konání správných věcí pro dobro lidu (Kaltwasser et al., 2017).

Druhou nejdůležitější složkou tohoto pojetí populismu je elita. Mudde a Kaltwasser (2017) mají předpoklad, že velká část populistů nemá v oblibě politický establishment, ekonomickou, kulturní a mediální elitu. V očích populistů je elita znázorněna jako ucelená homogenní skupina, která působí proti zájmům lidu, přičemž je velmi spojována s mocí, protože obvykle zastává vedoucí pozice v politice a dalších odvětvích, například v ekonomice nebo v médiích či dokonce v umění (Mudde & Kaltwasser, 2017). Podle mého názoru je důležité uskutečnit více odborných diskusí ohledně podrobného obsahu termínu (zájmy lidu), protože identifikace těchto zájmů může být komplikovaná, a navíc se mohou lišit v různých kulturách a v různých částech světa.

Třetí nejdůležitější složkou tohoto pojetí populismu je obecná vůle. Obecná vůle z francouzštiny *volonté générale* je v politické filozofii pojmem, který odkazuje na vůli lidu jako celku. Z hlediska významu představuje konkrétní pojetí politiky, která čerpá z myšlenek světoznámého ženevského filozofa z 18. století Jeana-Jacquesa Rousseaua (Mudde & Kaltwasser, 2017). Rousseauovo pojetí obecné vůle předpokládá, že legitimní zákony jsou založeny na obecné vůli občanů, která se odlišuje od individuálních nebo skupinových zájmů, současně je toto pojetí obecné vůle zakotveno například v článku šest Deklarace práv člověka a občana z období dějin Francouzské revoluce (European Center for Populism Studies [ECPS], n.d.; Conseil constitutionnel, n.d.). Odborníci podrobněji rozebírají myšlenku obecné vůle, ze které často čerpají právě populisté. Populistická politika je založena na principu obecné vůle, která je úzce spjata s homogenním výkladem lidu (Kaltwasser et al., 2017). Populisté mají tendenci zpochybňovat zastupitelskou demokratickou vládu a označovat ji za elitářskou, současně rádi tvrdí, že politiku by měl řídit zdravý rozum lidu, a navíc se často prezentují lidu jako jeho autentický hlas (ECPS, n.d.). Populisté, kteří z myšlenky obecné vůle vycházejí, tvrdí, že zastupují vůli lidu proti elitám, dále prosazují přímá demokratická opatření, jako jsou například referenda. Navíc mají snahu přesunout moc z rukou elit do rukou lidu a nabízí různé možnosti od institucionálních reforem až po autoritativnější vedení (ECPS, n.d.). Toto je významný poznatek, protože ukazuje, jak populisté pracují s myšlenkou obecné vůle s cílem prosadit své zájmy. Jednoduše řečeno, populisté dosahují svých cílů tím, že se při argumentaci odkazují na vůli lidu a zároveň se staví do role hlasu lidu⁶.

Roodujin a Pauwels (2011) ve své práci provedli srovnání klasické a počítačové obsahové analýzy populismu, přičemž došli k závěru, že obě metody mohou být aplikovány k měření populismu. Roodujin a Pauwels (2011) sestavili svůj slovník populismu na základě Muddeho definice. Já tento slovník aplikuji v upravené podobě, protože rovněž vycházím z Muddeho definice populismu.

⁶ Latinský ekvivalent (hlas lidu) je *vox populi*.

1.1.3 Populismus ve spojitosti se základními ideologiemi

Populismus je tedy definován jako ideologie tenkého středu. Tato ideologie, podle mého přesvědčení, v praxi odráží její velkou flexibilitu. Populismus se odlišuje od plných ideologií, jako jsou například ideologie fašismu, nacionalismu, liberalismu či socialismu, tím, že postrádá komplexní strukturu (Kaltwasser et al., 2017). To vede k tomu, že je často kombinován s dalšími, někdy i protikladnými ideologickými prvky, což populistům umožňuje oslovit širší publikum, nicméně tato fúze představuje omezení, protože snižuje schopnost populistů nabízet různá nebo komplexní řešení současných politických výzev (Kaltwasser et al., 2017). Ze subjektivního pohledu považují populismus za fascinující fenomén v politice, poněvadž ho je možné nakombinovat s různými a někdy i protichůdnými ideologiemi. Tato dynamika podle mého názoru má význam pro porozumění, jak populismus může ovlivnit politické diskurzy a politickou praxi.

1.2 Teorie nacionalismu

V této rozsáhlé kapitole se primárně věnuji teoretickému vymezení a detailnímu zkoumání složitého konceptu nacionalismu, který je již široce pokryt v literatuře. Nezapomínám připomenout čtenářům klíčové charakteristiky konceptu nacionalismu. Tato kapitola navíc nabízí čtenářům hlubší porozumění složitého fenoménu nacionalismu ve společenském a politickém prostředí. Podle Heywooda (2005) základy nacionalismu vznikly již v období Velké francouzské revoluce, protože francouzský lid byl považován za národ. Velkého úspěchu nacionalismus dosahoval v devatenáctém století, protože docházelo k formování národů a k nacionalistickým povstáním napříč evropským kontinentem (Heywood, 2005). V průběhu dvacátého století se projevovala silná expanze nacionalismu, která překročila hranice Evropy a rozšířila se do koloniálních oblastí (Heywood, 2005). Podle Smitha (2010) se nacionalismus v průběhu minulého století rozrostl o řadu významů, které jsou s ním v současnosti běžně spojovány. Mezi tyto klíčové

významy nacionalismu patří například: formování národů, příslušnost k národu, jazyk, symbolika, politické hnutí a ideologie (Smith, 2010).

Faktem je, že každý autor definuje nacionalismus odlišně, z tohoto důvodu uvádím více definic nacionalismu formou diskuse. Nedílnou součástí nacionalismu je národ a národní identita, které se věnuji v samostatných odstavcích. "Nacionalismus je kolektivní ideologie, která vychází z patriotismu⁷ a z přesvědčení o výjimečnosti vlastního národa" (Köhlerová & Moudrý, 2012, p. 68). Köhlerová a Moudrý (2012) dodávají, že nacionalismus se může projevovat v podobě umírněné, extrémní či agresivní.

Heywood definuje nacionalismus "jako názor, podle něhož ústředním principem politické organizace je národ" (Heywood, 2005, p. 159). V nacionalismu existují dva důležité předpoklady, první předpoklad se týká rozdělenosti lidstva na národy a druhý předpoklad říká, že národ je legitimní jednotkou vládnutí (Heywood, 2005).

Ve stručné definici Gellnera představuje nacionalismus "teorii politického oprávnění, která požaduje, aby etnické hranice nebyly přetřaty politickými hranicemi, a především, aby etnické hranice uvnitř daného státu – možnost již formálně vyloučená všeobecnou formulací principu – neoddělovaly držitele moci od ostatních" (Gellner, 1993, p. 12) Jeho definice nacionalismu vnímám tak, že politické rozhodnutí by nemělo ignorovat nebo narušovat již existující etnické hranice. Dále by etnické skupiny neměly být izolovány, nebo vylučovány z politické moci na základě etnické příslušnosti.

Na Gellnera reaguje Craig Clahoun (1997), který kritizuje Gellnera za jeho velmi úzké chápání nacionalismu, protože nebere v úvahu, jak moc nacionalismus a národní identity ovlivňují naše životy mimo politická témata, zejména se vyskytují neshody ohledně toho, jak vymezit národní hranice. Podle názoru Calhouna (1997) se nacionalismus projevuje trojrozměrně jako diskurs, projekt a hodnocení.

⁷ Patriotismu nebo také vlastenectví je společenský a politický postoj, který vychází z emotivního, kladného a podpůrného postoje jednotlivců či skupin k otčině či domovině.

Nacionalismu jako diskurz, vnímá Calhoun (1997) jako tvorbu kulturního porozumění a rétoriky. Projekt představuje podle teorie Calhouna (1997) státní politiku zaměřenou na prosazování národa. Hodnocení znamená politickou ideologii hlásající nadřazenost národa Calhouna (1997).

Politologové definují nacionalismus jako "ideu, že členství v národě poskytuje prvořadé ohnisko politické identity a loajality, což zase vyžaduje národní sebeurčení" (Baylis, Smith & Owens 2014, p. 388). Osobně tuto definici vnímám tak, že členství v národě je základní aspekt identity a oddanosti, vede k úsilí o národní sebeurčení, protože jednotlivci chtějí mít kontrolu nad svými osudy jako členové tohoto národa. Existuje dvojí rozdělení nacionalismu na občanský a etnický, přičemž občanský nacionalismus znamená určitý závazek vůči státu, naopak etnický nacionalismus se týká určitého závazku lidí, jenž mají společný původ (Baylis, Smith & Owens 2014).

Anthony Smith přichází s velice prospěšnou a zajímavou pracovní definicí nacionalismu založenou na prvcích ideálů, tedy jasně říká že nacionalismus je "ideologické hnutí za dosažení a udržení autonomie, jednoty a identity pro obyvatelstvo, které někteří jeho členové považují za skutečný nebo potenciální národ" (Smith, 2010, p. 9). Smith (2010) říká, že nejdůležitějším prvkem je nepochybně zdůrazňování role národa a nacionalismus je ideologií, čehož využívají nacionalisté, kteří kladou národ do středu svých zájmů a usilují o jeho prosperitu. Existuje předpoklad, že nacionalisté se různými způsoby snaží dosáhnout cíle národní identity, která vyjadřuje neutichající reinterpetaci vzpomínek, symbolů, hodnot a dalších prvků, přesto mají pokaždé tendenci návratu k základnímu ideálu národa (Smith, 2010). To podle mého názoru naznačuje, že i přes různé formy nacionalismu existuje společný důležitý cíl nacionalistů, který je stále přítomen, přičemž tento společný cíl motivuje a formuje nacionalistické myšlení včetně činnosti.

Tyto různé pohledy na nacionalismus ukazují na jeho složitou povahu. Myšlenky Smitha mě zaujaly nejvíce, a proto s nimi budu dále pracovat. Je důležité pochopit,

že nacionalismus není statický koncept, protože se vyvíjí v čase a prostoru. Navíc je ovlivněn širokou škálou sociálních, politických a kulturních faktorů. Nacionalisté tudíž mohou využívat koncept nacionalismu různými způsoby, což může mít dalekosáhlé důsledky pro jednotlivce, společnosti a politické prostředí. Dále jsem přesvědčen o důležitosti různých definic ostatních autorů, protože přispívají k vytvoření ucelenějšího obrazu nacionalismu.

1.2.1 Nacionalismus a národ

Termín národ je obvykle v odborném prostředí považován za základní esenci nacionalismu. V teoretické diskusi pojem národ zahrnuje především společenství, jenž je spojené s místem narození. Slovo národ pochází z latinského slova nasci, které v překladu znamená narodit se, používá se i druhý latinský pojem natio, v překladu znamenající skupinu lidí sdílející místo narození. Termín národ je v odborné diskusi jeden vůbec z nejproblematictějších, proto uvádím více definic národa formou diskuse autorů.

Podle Stevena Grosbyho (2005) představuje národ určité příbuzenství, které vychází z narození jednotlivce, či skupiny na určitém teritoriu, přičemž v tomto případě je příbuzenství odlišné od rodinného příbuzenského vztahu. Grosby (2005) dovysvětluje, že národ se liší od jiných teritoriálních skupin, protože zahrnuje větší rozlohu území, navíc obsahuje jednotnou kulturu, která dokáže poskytnout národu kontinuitu a stabilitu. Národ nevznikne okamžitě, nýbrž je formován během delšího časového období a je produktem historických událostí (Grosby, 2005). Národy používají mýty, legendy a historii ke sdělení své jedinečné minulosti způsobem, který je pro ně nezaměnitelný, přičemž nezáleží, jestli tyto vzpomínky jsou historicky přesné či nikoliv (Grosby, 2005).

V občanském pojetí národnosti znamená národ "územně ohraničené, suverénní⁸ právně-politické společenství a součást mezinárodní společnosti národů legitimizované nacionalistickou ideologií, jejímiž členy jsou občané, kteří se podílejí na masové veřejné národní kultuře a dodržují standardizované národní zákony" (Delanty & Kumar, 2006, p. 170). V etnickém pojetí národnosti představuje pojem národ "historické a kulturní společenství, jehož členy spojují genealogické⁹ vazby, rodné tradice etnohistorie¹⁰ (příběhy, které si členové společenství navzájem vyprávějí), lidový jazyk, zvyky, náboženství a tradice lidové mobilizace" (Delanty & Kumar, 2006, p. 170).

Anthony Smith definuje národy jako "pociťovaná a žitá společenství, jejichž členové sdílejí vlast a kulturu" (Smith, 2010, p.12). Smith (2010) operuje s myšlenkou, že nacionalisté využívají ideu národa k vyvolání lidové nálady za pomoci ideologie nacionalismus, aby dosáhli svých cílů.

Existují i další poutavé definice národa. Národ je "imaginární politická komunita a představovaná jako inherentně¹¹ omezená a suverénní" (Anderson, 1991, p. 6). Anderson hluboce nesouhlasí s Gellnerem, protože tvrdí, že nacionalismus vytváří národy, které neexistují (Anderson, 1991). Podle názoru Hobsbawma (1990) pojem národ nelze dostatečně definovat ani subjektivně a ani objektivně, protože tyto definice mohou být zavádějící, navíc je tento pojem příliš často užívaný. Definice národa podle Anthonyho Smitha jsou nejvíce použitelné pro mou práci, protože kladou důraz na teritorium, vlast a společenství.

⁸ Suverenita významově znamená naprostou nezávislost.

⁹ Genealogie je nauka o rodokmenu, která se zabývá rodovými vztahy mezi jedinci určitého druhu.

¹⁰ Etnohistorie se zabývá studiem kultur a zvyků domorodých národů, pomocí zkoumání historických záznamů a dalších zdrojů informací o jejich životech a historii. Je to také studium historie různých etnických skupin.

¹¹ Pojem inherentní vyjadřuje neoddělitelnost.

1.2.2 Nacionalismus a národní identita

Pojem národní identita je v odborné diskusi hojně projednáván a zároveň je součástí konceptu nacionalismu. Samotné slovo identita odkazuje na totožnost a sebeuvědomění člověka. Podle Parekha (2010) nacionalisté tvrdí, že národní identita je spojená s teritoriálně organizovaným společenstvím, které se odkazuje na homogenní etno-kulturní jednotku utvářející identitu členů této jednotky. Vlachová a Řeháková (2004) označuje národní identitu jako pocit příslušnosti a ztotožnění jednotlivce s určitým národem nebo více národy. Dosažení národní identity patří podle názoru Smitha (2010) mezi významné cíle nacionalistických aktérů. Déle Smith přispívá k odborné diskusi vlastní pracovní definicí národní identity, kterou uchopil jako "nepřetržitou reprodukci a reinterpetaci vzorců symbolů, hodnot, mýtů, vzpomínek a tradic, které tvoří distinktivní¹² dědictví národů, členy národního společenství, a proměnlivé ztotožňování jednotlivých členů této komunity s tímto dědictvím a jeho kulturními prvky" (Smith 2010, p. 20). Vlachová a Řeháková (2004) dělí národní identitu na tři roviny: 1.) individuálně-sociálně psychologická rovina národní identity spojuje lidi přes společné charakteristiky, 2.) politicko-systémová udržuje národní stát stabilní a sjednocený, 3.) ideologická znázorňuje doktrínu samovlády a jedinečnost národa. Definice národní identity podle Smitha, je nejvíce přínosná pro mou analýzu nacionalismu, protože zahrnuje ztotožnění a příslušnost jednotlivce či skupiny k národu.

1.2.3 Politické strany v provázanosti s populismem a nacionalismem

V této kapitole mám snahu především demonstrovat propojenost politických stran s populismem a nacionalismem. Na začátek je vhodné stručně charakterizovat politické strany. Politické strany hrají klíčovou roli v demokracii, jelikož fungují jako most mezi občany a vládou. Politické strany se vyznačují organizovaností,

¹² Distinktivní znamená rozlišitelné.

snahou získat politickou moc a účastí ve volbách. Některé politické strany mohou prosazovat ideologii. Politická strana Svoboda a přímá demokracie (SPD) je považována odborníky za krajně pravicového aktéra (Wondreys, 2020; Beneš & Charvát, 2019). Z tohoto důvodu doplňuji informace týkající se krajní pravice. Podle názoru Beneše a Charváta (2019) definice krajní pravice je stále nejistá, protože neexistuje jednotná shoda v definici krajní pravice, která by dostatečně charakterizovala rodinu krajně pravicových politických stran, nicméně v Evropě se používá termín extrémní pravice, ale mimo evropské prostředí se používá termín radikální pravice. Krajně pravicové politické strany jsou úzce svázané s konceptem populismu a konceptem nacionalismu. Golder (2016) považuje populismus a nacionalismus za součást krajně pravicových stran. Rydrgren (2018) potvrzuje tvrzení Goldera, když říká, že radikálně pravicové politické strany kladou značný důraz na nacionalismus a posílení národa, přičemž tyto strany jsou populistické a obviňují elity, které nehájí zájmy lidu. Radikálně pravicové politické strany v praxi užívající konceptem nacionalismu, spatřují hrozby pro národní identitu například v imigraci zejména z islámských zemí, v Evropské unii a ekonomické globalizaci, tyto aspekty navíc evokují universalismus¹³, což je pro radikálně pravicové politické strany problém, protože je to hrozba pro národní identitu (Rydrgren 2018). Halikiopoulou a Vlandas (2019) se ve svém článku primárně zaměřují na nacionalismus a vzestup politických stran, které operují s národní suverenitou, současně zdůrazňují fakt, že pravicový populismus obsahuje prvky nacionalismu a populismu v rétorice. Caiani a Kröll (2017) ve své práci provedli analýzu radikálně pravicových aktérů v Německu a Itálii a bylo zjištěno, že radikální pravice má tendenci obhajovat zájmy národního společenství. Dále také autoři poukazují na užívání kombinace nacionalismu a populismu v rétorice radikálních pravicových aktérů napříč různými zeměmi a skupinami. Například němečtí krajně pravicoví aktéři se více zaměřují na nacionalistické rámce, protože Německo má historickou tradici etnicko-kulturní charakteristiky národní identity (Caiani, & Kröll, 2017).

¹³ Universalismus v toto případě odkazuje na myšlenku, že určité normy, hodnoty nebo systémy jsou univerzální, tedy platné a přijatelné pro všechny lidi bez ohledu na jejich národnost, kulturu nebo náboženství.

Decadri & Boussalis (2019) zjistili, že poslanci populistický stran užívají populistickou rétoriku, která se vyznačuje užíváním populistických termínů, přičemž v této rétorice dochází ke zjednodušení používaného jazyka. Breyer (2023) pomocí měření populismu v parlamentních projevech poslanců došla k závěru, že poslanci z populistických stran užívají více populistických projevů. Gianfreda (2017) pomocí obsahové analýzy parlamentních debat, zjistila, že poslanci reprezentující pravicové politické strany, více užívali nacionalistické projevy. Politická strana SPD je krajně pravicová politická stran a krajně pravicové strany jsou propojené s nacionalismem a populismem. Z tohoto důvod se domnívám, že české politické prostředí nabízí vhodného politického aktéra pro analýzu rétoriky populismu a nacionalismu v podobě SPD a jejich poslanců.

- H1 Poslanci krajně pravicové strany SPD vyslovují v parlamentních projevech více slov spojených s populismem než projevy poslanců jiných stran.
- H2 Poslanci krajně pravicové strany SPD vyslovují v parlamentních projevech více slov spojených s nacionalismem než projevy poslanců jiných stran.

2 Kontextuální část

V této kontextuální části popisují legislativní rámce parlamentních projevů a české parlamentní politické strany zastoupené v Poslanecké sněmovně za období 2017 až 2020. Tento kontext odkazuje na celkové prostředí a podmínky, ve kterých se vyskytují slova spojená s populismem a nacionalismem. Zkrátka zde uvádím faktory, které obklopují zkoumané fenomény.

2.1 Legislativní rámce parlamentních projevů

Nejdůležitější legislativní rámce parlamentních projevů jsou zakotveny v Ústavě ČR¹⁴, v Zákoně č. 90/1995 Sb.¹⁵ a v Zákoně č. 107/1999 Sb.¹⁶. Ukázkovým příkladem je Článek 27 odstavec 2 zanesený v Ústavě ČR, který poskytuje ochranu před trestním stíháním poslancům za projevy pronesené v Poslanecké sněmovně (Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., 2013). Jinými slovy, ústavní zákon umožňuje poslancům na půdě Poslanecké sněmovny vyjadřovat se svobodně. Projevy poslanců jsou neoddělitelnou součástí českého legislativního procesu a správného fungování parlamentu, z tohoto důvodu jsem nucen stručně popsat legislativní proces.

Návrh zákona probíhá dle daného schématu. Právo předkládat návrh zákonů má předkladatel (poslanec, skupina poslanců, Senát, vláda a krajské zastupitelstvo). Déle zákon postupuje do poslanecké sněmovny k projednání, které se dělí na tři části. První čtení se ve zkratce skládá z projednání návrhu v podobě obecné a podrobné rozpravy. V závěru dochází ke schválení, zamítnutí nebo vrácení návrhu k dopracování. Druhé čtení probíhá na schůzi Poslanecké sněmovny. Po obecné rozpravě následuje podrobná, při níž mohou poslanci vznášet pozměňovací návrhy. Pokud se zákon nevrátí výboru k novému projednání, následuje do třetího čtení. Ve třetím čtení je možné navrhopvat pouze legislativně-technické chyby, nebo dochází k opakování druhého čtení. Postupně se hlasuje o pozměňovacích návrzích, nakonec o návrhu zákona jako celku. Pokud je návrh odsouhlasen postupuje do Senátu. Senát projednává zákon pouze v jediném čtení. V Senátu dochází k určení zpravodaje, obecné rozpravě, podrobné rozpravě, pozměňovacím návrhům a k závěrečným ustanovením. Zákon po schválení postupuje k prezidentovi k podpisu

¹⁴ S Ústavou ČR je možné se podrobněji seznámit na <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>.

¹⁵ Se Zákonem o jednacím řádu Poslanecké sněmovny je možné se podrobněji seznámit na <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-90>

¹⁶ Se Zákonem o jednacím řádu Senátu je možné se podrobněji seznámit na <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-107>.

a dále k předsedovi vlády, v případě zamítnutí se vrací do sněmovny. Dojde-li ke schválení a podepsání je nový zákon zapsán do Sbírký zákonů.

Pravidla pro poslanecké projevy jsou zakotvena převážně v Zákoně č. 90/1995 Sb. V tomto zákoně je možné se setkat například s následujícími pravidly. Podle § 9 a § 10 se poslanec může účastnit jednání, navíc zveřejněné projevy poslanců nepodléhají omezením, tedy s výjimkou neveřejných schůzí (Zákon č. 90/1995 Sb., 2024) Jednací řád Poslanecké sněmovny podle § 110 uděluje poslanci právo interpelovat vládu ústně (Zákon č. 90/1995 Sb., 2024). Podle § 58 předsedající zahajuje rozpravu, která se dělí na rozpravu všeobecnou a rozpravu podrobnou, navíc se poslanci do rozprav přihlašují písemným způsobem, výhodu této písemné přihlášky je její přednostní právo (Zákon č. 90/1995 Sb., 2024). Na základě § 58 předsedající oznamuje přihlášené řečníky, ale slovo se uděluje na základě pořadí písemných přihlášek (Zákon č. 90/1995 Sb., 2024). Podle § 59 odstavce 1 se na poslance pověřeného přednést stanovisko poslaneckého klubu nevztahuje omezení řečnické doby (Zákon č. 90/1995 Sb., 2024). § 60 umožňuje poslanci reagovat na průběh rozpravy skrze faktickou poznámku, přičemž přednesení ani odpověď nesmí být delší než dvě minuty (Zákon č. 90/1995 Sb., 2024). § 61 zaručuje řečníkovi nepřerušovanou řeč, s výjimkou podle § 59 a § 60 (Zákon č. 90/1995 Sb., 2024). § 63 umožňuje poslanci během rozpravy podávat návrhy k projednávané věci (Zákon č. 90/1995 Sb., 2024). § 66 říká, pokud nejsou přihlášení žádní řečníci, předsedající ukončí rozpravu (Zákon č. 90/1995 Sb., 2024). Podle § 68 jsou zaznamenávány zápisy o schůzích Sněmovny a uchovávány (Zákon č. 90/1995 Sb., 2024).

2.2 Parlamentní politické strany

Na základě voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2017 získaly politické strany následující počty mandátů ANO (78), ODS (25), Piráti (22), SPD (22), ČSSD (15), KSČM (15), KDU-ČSL (10), TOP 09 (7), STAN (6) (Volby, 2017.) Mandáty navíc znázorňují počty poslanců v Parlamentu. České parlamentní politické strany

zvolené v roce 2017 a jejich ideologické orientace. ANO: středová, ODS: národně-konzervativní, Piráti: politika pirátské strany, SPD: pravicová, ČSSD: středo-levicová, KSČM: levicová, KDU-ČSL: středo-pravicová, TOP 09: středo-pravicová, STAN: středo-pravicová (Europe Elect, 2017). Nicméně odborníci doplňují, že SPD je spíše krajně pravicová politická strana (Wondreys, 2020; Beneš & Charvát, 2019). Císař a Štětka (2016) dodávají, že politická strana ANO je populistická strana. V tomto odstavci předkládám důležité informace o počtu poslanců a ideologické orientaci analyzovaných politických stran.

3 Metodologická část

Metodologická část mé výzkumné práce je jednou z klíčových kapitol, kde se soustředím na podrobný popis výzkumného procesu. Tato část není pouze o tom, jakým způsobem provádím výzkum, ale také o vysvětlení, jaká metodologie je použita a jak jsem vybral data, s nimiž pracuji. Kromě toho se věnuji také operacionalizaci, což znamená převod výzkumného fenoménu do konkrétní empiricky měřitelné podoby.

3.1 Metodologie

V této bakalářské práci operuji s mechanismem kvantitativní obsahové analýzy za pomoci využití slovníků populismu a nacionalismu. Obsahová analýza je výzkumná metoda, která umožňuje zkoumat lidské chování nepřímo, analýzou komunikace. Používá se k identifikaci vzorců v zaznamenané komunikaci. Při provádění obsahové analýzy dochází k systematickému shromažďování dat ze souboru textů, které mohou být písemné, ústní nebo vizuální. Mým úkolem je vytvořit generalizaci o fenoménech populismu a nacionalismu na základě teorie.

V této práci postupuji deduktivně¹⁷. Testuji výzkumné hypotézy H1 a H2 a současně odpovídám na hlavní výzkumnou otázku. Výhody deduktivního procesu spatřuji v dobré generalizace, vysoké reliabilitě a snadné opakovatelnosti. Naopak mezi nevýhody tohoto postupu patří nízká validita. Tato nízká validita může být zapříčiněna zkreslením významu konkrétních slov. Při kvantitativní analýze operuji s velkým množstvím dat, která jsou v konečné podobě vyjádřena čísly. Strategie výzkumu neboli organizovaného souboru vědeckých postupů je statistická a matematická procedura. Ke zpracování dat používám tabulkový procesor Microsoft Excel a jednoduchý textový editor Poznámkový blok. Jelikož pracuji s velkým množstvím dat, pomůžu si jednoduchým počítačovým softwarem Yoshikoder¹⁸, protože manuální analýza by byla příliš zdlouhavá a nákladná. Pomocí programu Yoshikoder dokážu aplikovat nadefinovaný slovník na velké množství dat. Navíc díky tomuto programu dokážu vyhledat a spočítat slova spojená s populismem a nacionalismem. K dalším nezbytně nutným výpočtům používám univerzální programovací jazyk Python¹⁹, který zajišťuje vysokou přesnost a požadovanou kvalitu výpočtů. Čtenářům představuji jednotlivé zpracování dat a analýzu, aby bylo možné postup zopakovat.

3.1.1 Data

Dataset vznikl spojením dvou souborů dostupných na webové stránce (Agenda poslanců a osob, Stenozáznamy) 15. 2. 2021. Tento dataset obsahuje všechny projevy pronesené na půdě Poslanecké sněmovny za čtyři volební období (2006-10, 2010-13, 2013-17, 2017-2020 (49. schůze), informace o období, poslanci a

¹⁷ Deduktivní logika je aplikování obecného poznatku na konkrétní případ

¹⁸ Podrobné informace o programu Yoshikoder včetně hardwarových a softwarových nároků, je možné nalézt na webových stránkách <https://www.yoshikoder.org/>.

¹⁹ Podrobné informace o univerzálním programovacím jazyce Python je možné nalézt na webových stránkách <https://www.python.org/>.

straně, kterou zastupoval (Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [PSP], 2020).

3.1.2 Operacionalizace

Analýza pomocí slovníku je metoda používaná pro detekci seznamu slov v obsáhlém textu. Měřitelnou jednotku tvoří konkrétní slova. Tato analýza se obvykle v praxi aplikuje s asistencí lidských kodérů nebo počítače, který, zajišťuje rychlý a levný způsob, jak získat požadované informace.

Koncept populismu převádím do empiricky měřitelných slov. Slovník populismu (viz tabulka 1) obsahuje v levém sloupci definovaná a měřitelná slova Roodujina a Pauwelse, přičemž tato slova vycházejí z Muddeho definice populismu. Můj slovník také pramení z Muddeho definice populismu a je inspirován slovníkem Roodujina a Pauwelse. Pravý sloupec zobrazuje vlastní modifikace tohoto slovníku, které aplikuji na projevy poslanců. Vlastní modifikace jsou následující. Slovník populismu je převeden do českého jazyka. Slovník obsahuje slova spojená s populismem a vyjádřená formou ideologie tenkého středu, která zdůrazňuje anti-elitismus²⁰. Do slovníku populismu jsem přidal dvě slova navíc. Slovo (nepoctiv*) je synonymem ke slovu nečestný. Slovo (globalist*) odkazuje na globální elity, vůči kterým vystupují čeští poslanci ve svých projevech.

Tabulka 1 Slovník populismu

Populism (Roodujin & Pauwels, 2011)	Populismus Vlastní modifikace anti-elitismu
Populism>elit*	Populismus>elit*

²⁰ Anti-elitismus je postoj populistů a jejich vymezování se proti elitám.

Populism>consensus**	Populismus>konsens*
Populism>undemocratic*	Populismus>nedemokrat*
Populism>referend*	Populismus>referend*
Populism>corrupt*	Populismus>korup*
Populism>propagand*	Populismus>propagand*
Populism>politiker*	Populismus>politik
Populism>*deceit*	Populismus>podvod*
Populism>*deceiv*	Populismus>klam*
Populism>*betray*	Populismus>zrad*
Populism>shame*	Populismus>ostud*
Populism>scandal*	Populismus>skandál*
Populism>truth*	Populismus>pravda
Populism>dishonest*	Populismus>nečestn*
Populism>estblishm*	Populismus>estblishm*

Populism>ruling*	Populismus>vládnoucí
	Populismus>globalist*
	Populismus>nepoctiv*

Koncept nacionalismu převádím do empiricky měřitelných slov. Slovník nacionalismu (viz tabulka 2) obsahuje vlastní definovaná a měřitelná slova, která jsou vytvořena na základě definic nacionalismu, národa a národní identity podle Anthonyho Smitha. Tento slovník aplikuji na projevy poslanců. Můj slovník zahrnuje v levém sloupci typy slov evokující hrozby pro národní identitu, národ, teritorium, suverenitu, a skupinu lidí sdílející místo narození. Pravý sloupec obsahuje konkrétní definovaná slova nacionalismu vhodná pro měření.

Tabulka 2 Slovník nacionalismu

Typy slov	Nacionalismus
Hrozba pro národní identitu	Nacionalismus>*migra*
Hrozba pro národní identitu	Nacionalismus>islam*
Hrozba pro národní identitu	Nacionalismus>islám*
Hrozba pro národní identitu	Nacionalismus>multikul*
Národ	Nacionalismus>národ*

Suverenita	Nacionalismus>suver*
Teritorium	Nacionalismus>vlast
Skupinu lidí sdílející místo narození	Nacionalismus>vlasten*

3.1.3 Zpracování dat a vytvoření slovníků populismu a nacionalismu

Dataset mám k dispozici v tabulovém procesoru Microsoft Excel. Tento tabulkový procesor disponuje funkcí filtru. Filtrování v Excelu je proces, který mi umožňuje zobrazit pouze ty řádky dat, které splňují určité kritérium. Kritéria, která zadávám do filtru, pochází ze zkoumaného období 2017 až 2020 a týkají se jednotlivých politických stran ANO, ODS, Piráti, SPD, ČSSD, KSČM, KDU-ČSL, TOP 09, STAN. Jednoduchý textový editor Poznámkový blok mi dovoluje přenést projevy poslanců jednotlivých politických stran do textového formátu, který lze následně zpracovávat. Tento textový formát jsme nucen převést z moderního kódování znaků UTF-8 na zastaralejší kódování znaků ANSI, abych předešel problémům s českou diakritikou, při analýze populismu a nacionalismu v programu Yoshikoder. Jednoduchý program Yoshikoder je skvělý nástroj, který mi umožňuje vytvořit slovníky populismu a nacionalismu. Program mi usnadňuje nahrát projevy poslanců jednotlivých politických stran v textovém formátu zakódovaném v ANSI.

3.1.4 Postup analýzy populismu

Yoshikoder zvládne aplikovat definovaný slovník populismu na text, jenž obsahuje projevy poslanců politické strany. Software spočítá celkový počet slov v textu. Rovněž vyhledá a spočítá slova definovaná ve slovníku populismu. K pokročilejším výpočtům populismu používám univerzální programovací jazyk.

Python je skvělý pro přesné matematické výpočty, protože díky němu dokážu spočítat počet slov vyjádřených v procentech a spojených s populismem politické strany. Počet definovaného slova vyjádřeného v procentech a spojeného s populismem politické strany. Dále počet slov vyjádřených v procentech a spojených s populismem politické strany přepočteno na jednoho poslance. Převedení na procenta realizuji, protože parlamentní projevy poslanců napříč politickými stranami se liší v celkovém počtu slov. Přepočet na jednoho poslance provádím, protože politické strany disponují odlišným počtem poslanců v legislativním tělese, současně tento přepočet slouží jako kontrola. Postup výpočtů je znázorněn v příloze (viz příloha 1). Písmeno X znázorňuje hodnoty jednotlivých politických stran ANO, ODS, Piráti, SPD, ČSSD, KSČM, KDU-ČSL, TOP 09, STAN. Definované slovo znamená jednotlivé hodnoty: (konsens*, nedemokrat*, referendum*, korup*, propagand*, politik, podvod*, klam*, zrad*, ostud*, skandál*, pravda, nečestn*, establishm*, vládnoucí, globalist*, nepoctiv*).

3.1.5 Postup analýzy nacionalismu

Yoshikoder zvládne aplikovat definovaný slovník nacionalismu na text, jenž obsahuje projevy poslanců politické strany. Program spočítá celkový počet slov v textu. Rovněž vyhledá a spočítá slova definovaná ve slovníku nacionalismu. K pokročilejším výpočtům nacionalismu používám univerzální programovací jazyk. Python je skvělý pro přesné matematické výpočty, protože díky němu dokážu spočítat počet slov vyjádřených v procentech a spojených s nacionalismem politické strany. Počet definovaného slova vyjádřeného v procentech a spojeného s nacionalismem politické strany. Dále počet slov vyjádřených v procentech a spojených s nacionalismem politické strany přepočteno na jednoho poslance. Převedení na procenta realizuji, protože parlamentní projevy poslanců napříč politickými stranami se liší v celkovém počtu slov. Přepočet na jednoho poslance provádím, protože politické strany disponují odlišným počtem poslanců v legislativním tělese, současně tento přepočet slouží jako kontrola. Postup výpočtů

je znázorněn v příloze (viz příloha 2). Písmeno X znázorňuje hodnoty jednotlivých politických stran ANO, ODS, Piráti, SPD, ČSSD, KSČM, KDU-ČSL, TOP 09, STAN. Definované slovo znamená jednotlivé hodnoty: (*migra*, islam*, islám*, multikul*, národ*, suver*, vlast, vlasten*).

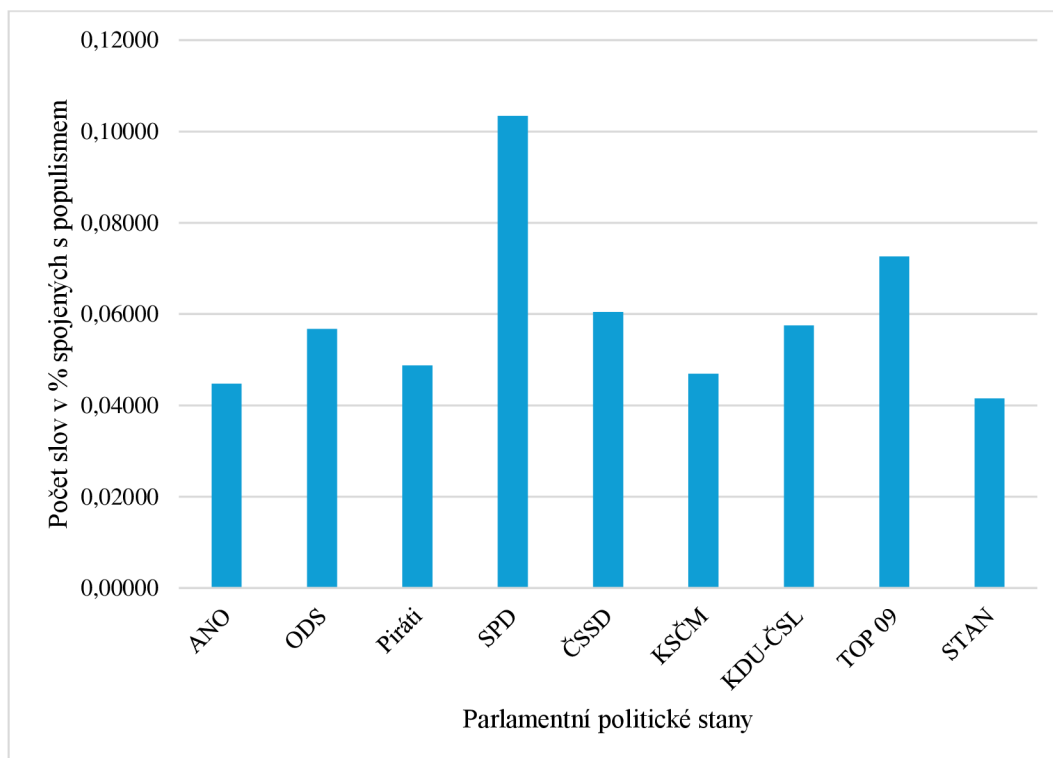
4 Empiricko-analytická část

V této části se zabývám kvantitativní obsahovou analýzou populistických a nacionalistických slov, které se vyskytují v parlamentních projevech poslanců parlamentních politických stran za období 2017 až 2020. Tuto kvantitativní obsahovou analýzu realizuji pomocí softwaru Yoshikoder a univerzálního programovacího jazyka Python.

4.1 Analýza populismu

Program Yoshikoder a jazyk Python jsem použil k otestování hypotézy, že poslanci krajně pravicové strany SPD vyslovují v parlamentních projevech více slov spojených s populismem než projevy poslanců jiných stran. Zjistil jsem, že výsledky výpočtů vyjádřené v procentech ukazují (viz graf 1), že poslanci krajně pravicové politické strany SPD (0,103422 %) užívaly nejvíce slov spojených s populismem ve srovnání s ostatními parlamentními politickými stranami. Dále následovaly strany TOP 09 (0,072666 %), ČSSD (0,060462 %), KDU-ČSL (0,057490 %), ODS (0,056736 %), Piráti (0,048744 %), KSČM (0,046916), ANO (0,044754 %), STAN (0,041515 %). Zajímavostí je nízký počet populistických slov, vyslovených prostřednictvím poslanců politické strany ANO, která je včetně SPD také považována za populistickou stranu. Výsledky jsou v souladu s původní hypotézou, že poslanci krajně pravicové strany SPD vyslovují v parlamentních projevech více slov spojených s populismem než projevy poslanců jiných stran.

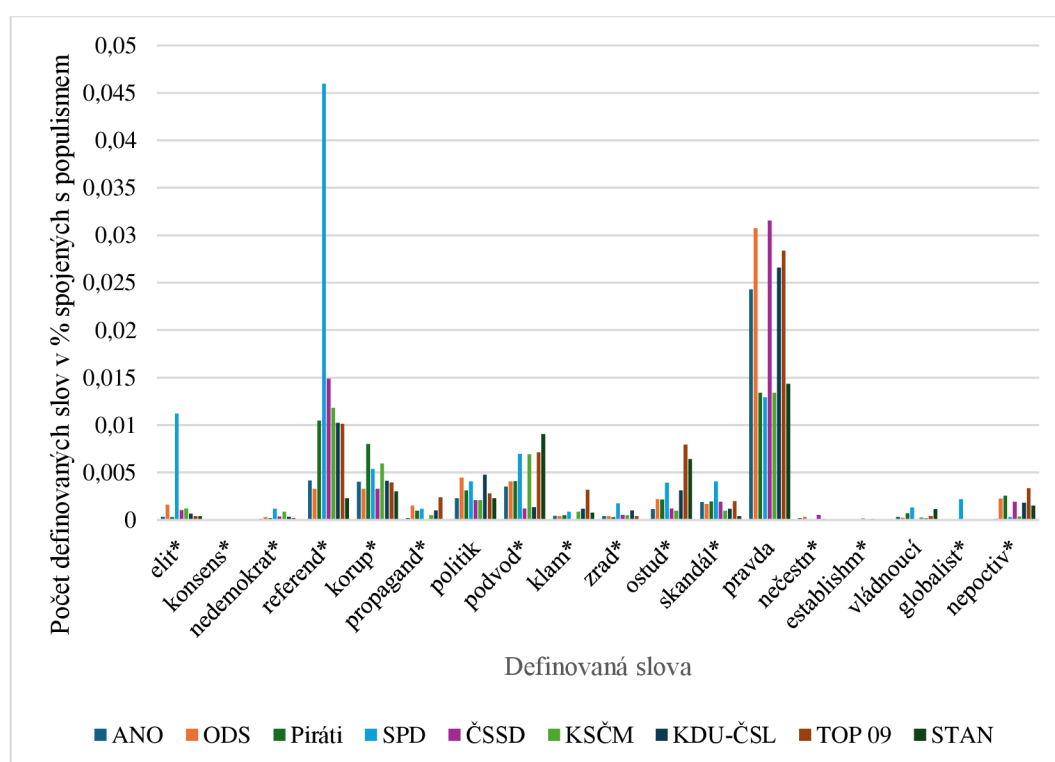
Graf 1 Analýza populismu 1

Program Yoshikoder a jazyk Python jsem použil také k výpočtům jednotlivých definovaných slov vyjádřených v procentech (viz graf 2). Zjistil jsem, že poslanci krajně pravicové politické strany SPD užívaly jednoznačně nejvíce slovo (referend*) ve srovnání s ostatními stranami. Slovo (pravda) je pravděpodobně jiného významu, jelikož počet tohoto slova je poměrně vysoký v projevech poslanců ČSSD, ODS, TOP 09, KDU-ČSL. Naproti tomu poslanci SPD vyslovili slovo (pravda) nejméně ze všech. Mezi další analyzovaná slova patří slovo (globalist*) zajímavostí je, že se objevuje v projevech pouze u strany SPD. Naproti tomu slova (konsens*) a (establishm*) se nevyskytují téměř v žádném projevu poslanců českých politických stran. Nedílnou součástí grafu je slovo (elit*) a je možné, díky tomuto výzkumu zhodnotit, že se jedná o oblíbené slovo používané zejména stranou SPD. I v používání slova, jako je například slovo (nedemokrat*, skandál*, podvod*, vládnoucí, zrad*) jednoznačně vede tato strana. Podívám-li se podrobně na graf, zjistím, že slovo (nečestn*) se nevyskytuje v projevech poslanců politických stran Piráti, SPD, KDU-ČSL, TOP 09 a STAN. Nepřehlédnutelný

význam má slovo (korup*), které prezentuje ve svých projevech nejvíce strana Piráti, hned po ní je KSČM následuje SPD, ANO, TOP 09, ČSSD a ODS, STAN, KDU-ČSL. Odlišnost vytváří slovo (ostud*), které je výjimečně nejvíce používané stranou TOP 09. To samé platí i pro slovo (klam*, propagand*, nepoctiv*). Dle této analýzy lze konstatovat, že v používání populistických slov jednoznačně vede strana SPD, následovaná stranou TOP 09, která je jako politická strana propojená s ideologií konzervativismu.

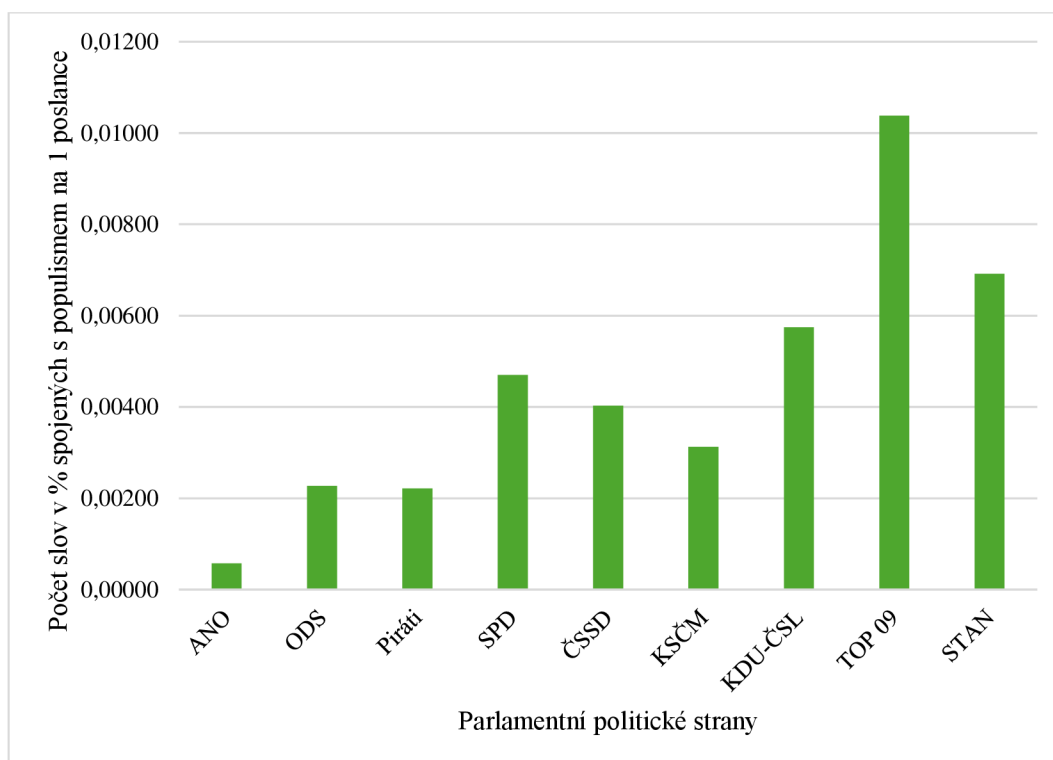
Graf 2 Analýza populismu 2

Výsledky kontrolních výpočtů vyjádřených v procentech (viz graf 6) ukazují, že po přepočtu na jednoho poslance došlo k podstatné změně oproti Grafu 1. Nejvíce slov spojených s populismem po přepočtu na jednoho poslance pronesli v parlamentních projevech poslanci politické strany TOP 09. Následovaly strany STAN, KDU-ČSL, SPD, ČSSD, KSČM, ODS a ANO. Nicméně politická strana SPD vykazuje čtvrtý nejvyšší počet slov spojených populismem po přepočtení na jednoho poslance. Ke zkrácení výsledků došlo v důsledku rozdílného počtu poslanců zastoupených v jednotlivých stranách a v celkovém počtu vyslovených slov. I přesto nedochází k

vyvrácení hypotézy H1, protože je možné, že poslanci jednotlivých stran strategicky vytvářejí rozsáhlý obsah na téma populismu, proto je nutné hodnotit stranu jako celek.

Graf 3 Analýza populismu 3

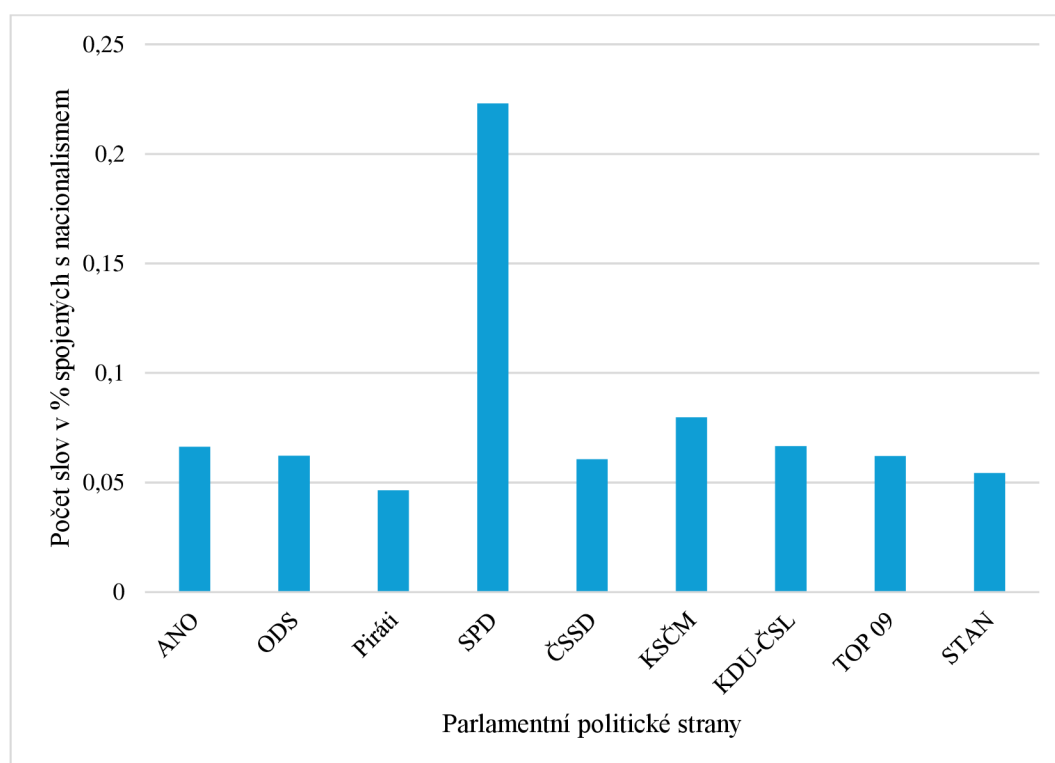

4.2 Analýza nacionalismu

Program Yoshikoder a jazyk Python jsem použil k otestování hypotézy, že poslanci krajně pravicové strany SPD vyslovují v parlamentních projevech více slov spojených s nacionalismem než projevy poslanců jiných stran. Zjistil jsem na základě výsledků výpočtů vyjádřených v procentech (viz graf 4), že poslanci krajně pravicové politické strany SPD (0,222990 %) užívaly nejvíce slov spojených s nacionalismem ve srovnání s ostatními parlamentními politickými stranami. Dále následovaly strany KSČM (0,079818 %), KDU-ČSL (0,066576 %), ANO (0,066345 %), ODS (0,062259 %), TOP 09 (0,062143 %), ČSSD (0,060635 %),

STAN (0,054347 %), Piráti (0,046493 %). Zajímavým faktem je, že politická strana KSČM, která se řadí mezi levicové a komunistické strany, dosáhla druhého nejvyššího výsledku v počtu slov spojených s nacionalismem. Výsledky jsou v souladu s původní hypotézou, že poslanci krajně pravicové strany SPD vyslovují v parlamentních projevech více slov spojených s nacionalismem než projevy poslanců jiných stran.

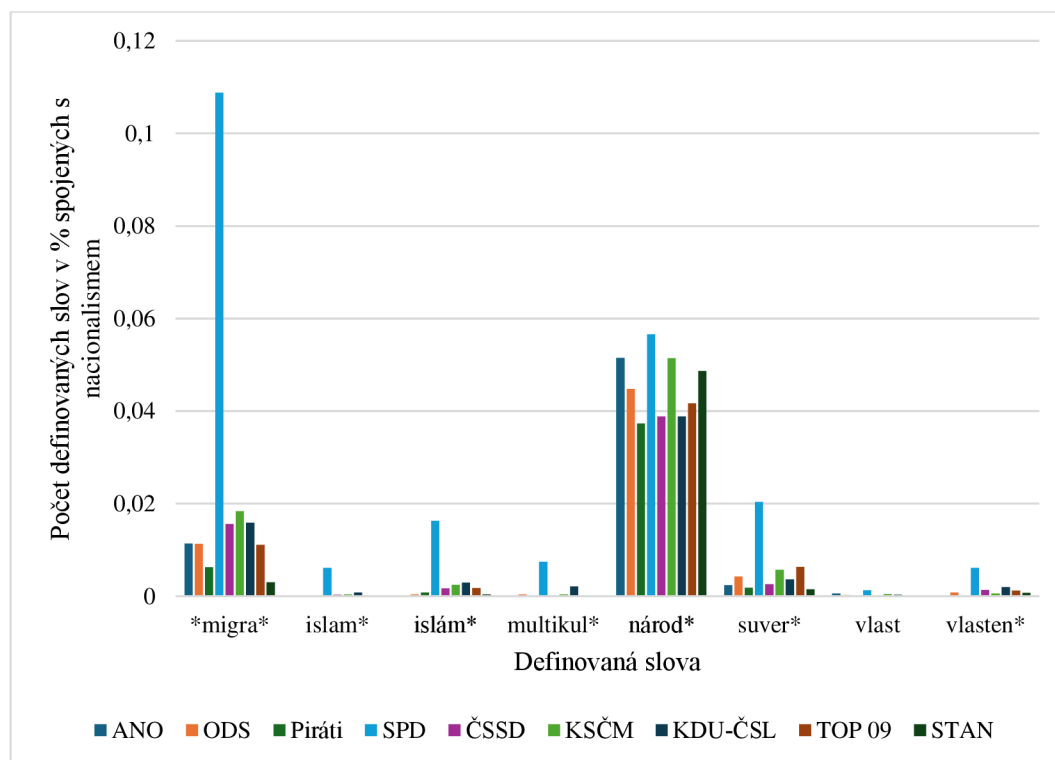
Graf 4 Analýza nacionalismu 1

Program Yoshikoder a jazyk Python jsem použil také k výpočtům jednotlivých definovaných slov vyjádřených v procentech (viz graf 5). Pro analýzu nacionalismu v projevech poslanců jsem použil tato slova: (migra*, islam*, islám*, multikul*, národ*, suver*, vlast*, vlasten*, která se nacházejí ve výše uváděném slovníku. Ze zpracované analýzy dat vyplývá, že všechna zkoumaná slova používají převážně poslanci SPD a nejpoužívanějším slovem v jejich projevech je slovo (*migra*). Pokud mám zhodnotit daný výsledek, tak nejvíce bylo použito slovo (národ*) napříč všemi poslaneckými stranami. Druhým nejpoužívanějším slovem je slovo (*migra*). naopak slova (islam*, multikul* a vlast*) nejsou obsažena v projevech

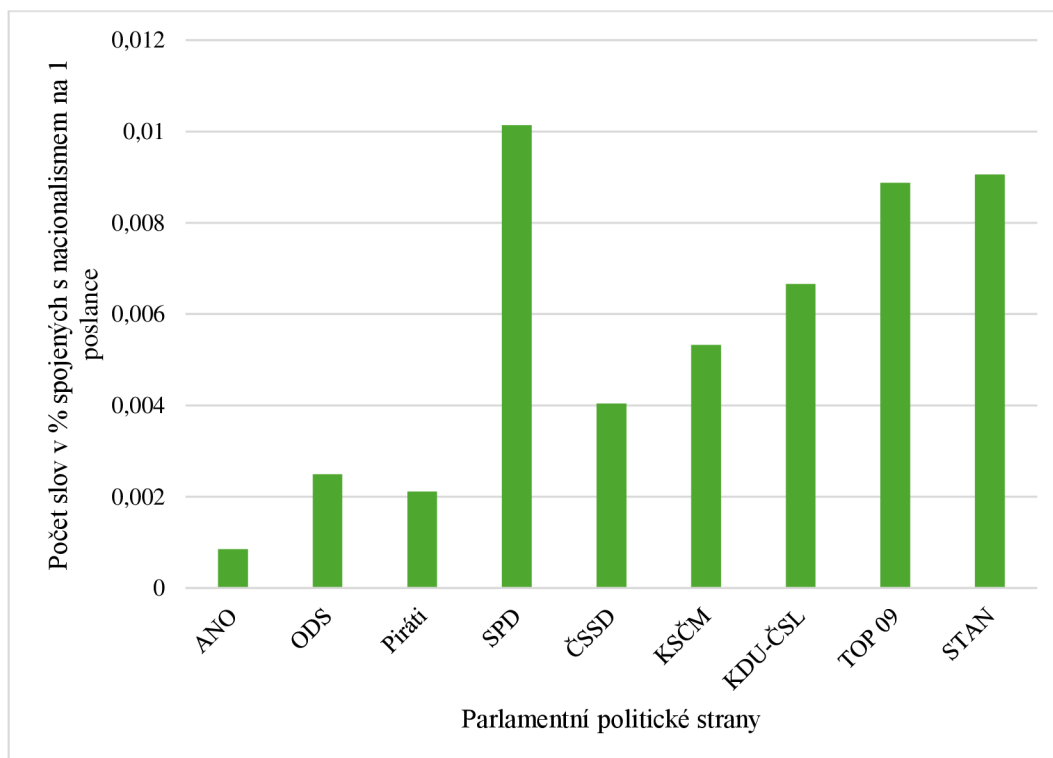
poslanců stran TOP 09, STAN. Výsledky zkoumaných dat ukazuje, že nacionalismus s přehledem vítězí, co do počtu opakovaných slov, v projevech politické strany SPD, dále pak KSČM, KDU-ČSL, následuje ANO, ODS, TOP 09, ČSSD, STAN a Piráti

Graf 5 Analýza nacionalismu 2

Výsledky kontrolních výpočtů vyjádřených v procentech (viz graf 6) ukazují, že po přepočtu na jednoho poslance došlo k mírné změně oproti Grafu 4. Nejvíce slov spojených s nacionalismem na jednoho poslance vyslovily v parlamentních projevech poslanci politické strany SPD. Politická strana STAN vykazuje druhý nejvyšší počet slov spojených s nacionalismem po přepočtení na jednoho poslance. Dále následovaly strany TOP 09, KDU-ČSL, KSČM, ČSSD, ODS, Piráti, ANO. Rozdíly při přepočtu použitých slov na jednoho poslance vznikají odlišným počtem poslanců jednotlivých stran a počtem celkově jimi prezentovaných slov. I přes tento výsledek nedošlo k vyvracení výzkumné hypotéza H2. Může se totiž jednat o strategický postup poslanců jednotlivých stran, vytvořit hodně obsahu v rámci tématu nacionalismu, proto je nutné hodnotit stranu jako celek.

Graf 6 Analýza nacionalismu 3

Závěr

Mým cílem v bakalářské práci bylo najít a spočítat slova spojená s konceptem populismu a nacionalismu, jenž se vyskytují v parlamentních řečnických projevech poslanců jednotlivých politických stran za období 2017 až 2020 včetně jejich množstevních odlišností. Na základě kvantitativní obsahové analýzy populismu a nacionalismu, docházím k závěru, že poslanci krajně pravicové strany SPD v parlamentní rétorice vyslovují populistická a nacionalistická slova více než poslanci jiných politických stran, což je v souladu mými hypotézami. Po přepočtení slov na jednoho poslance dochází k ovlivnění kontrolních výpočtů, jelikož každá z poslaneckých stran má odlišný počet mandátů v poslanecké sněmovně. Výsledky naznačují, že poslanci krajně pravicové politické strany SPD užívaly jednoznačně nejvíce populistické slovo (referend*) ve srovnání s ostatními stranami. Slovo (pravda) pravděpodobně není populistické, vzhledem k tomu, že se toto slovo

objevuje ve velkém množství v projevech poslanců z ČSSD, ODS, TOP 09, KDU-ČSL. Na druhou stranu poslanci SPD používali slovo pravda nejméně ze všech. Výpočty nacionalisticky zaměřených slov navíc demonstrují, že poslanci krajně pravicové strany SPD nejčastěji používají slova: (*migra*, národ*, suver*, islám*, multikul*, isalm*, vlasten* a vlast). Poslanci všech politických stran dosáhli významného počtu užití slova (národ*).

Zvolil jsem přístup deduktivní logiky, při které jsem se nejprve seznámil s teorií populismu a nacionalismu. Tento postup jsem aplikoval, protože kvantitativní výzkum je založen na dedukci a testování hypotéz z velkého množství získaných dat. Očekával jsem, že poslanci z krajně pravicové strany užívají ve svých parlamentních projevech více termínů spojených s populismem a nacionalismem. Výsledky výzkumu částečně odpovídaly mým předpokladům. Populismus popisují jako ideologii tenkého středu, která charakterizuje společnost rozdělenou na dvě protichůdné skupiny čistý lid a zkorumpovaná elita. Zároveň je politika chápána jako vyjádření obecné vůle lidu. Mohu zhodnotit, že současné krize ve světě výrazně ovlivňují víru v demokracii. Tento novodobý trend podporuje nárůst hněvu a znechucení lidu z politických elit. To celkově přispívá k větší oblibě populismu. Poté se ve své práci zabývám nacionalismem, který je charakterizován národem a národní identitou. Je nezpochybnitelné, že dochází k úzkému spojení nacionalismu a populismu u krajně pravicových politických stran, což může ovlivňovat politické prostředí i celou společnost. Je prokázáno výzkumy, že poslanci krajně pravicových stran používají ve svých parlamentních projevech více populistických a nacionalistických prvků. Celkově mě zvolené téma zaujalo, neboť mi umožnilo vytvořit si osobní a ucelenější obraz o problematice populismu a nacionalismu. To bylo možné díky různým názorům a postojům odborníků, kteří se tímto tématem zabývají.

Na základě pečlivého zkoumání, bych doporučil provést analýzu parlamentních projevů poslanců v následujících časových obdobích. Toto doporučení vychází z pozorování, že projevy poslanců krajně pravicové politické strany často obsahují

silné prvky populismu a nacionalismu. Tato analýza by mohla poskytnout hlubší pochopení dané problematiky.

Můj výzkum potvrdil, že krajně pravicové politické strany skutečně využívají více populistické a nacionalistické rétoriky, což je v souladu s tvrzeními autorů jako jsou Caiani, Kröll, Halikiopoulou a Vlandas. Tato bakalářská práce přináší nové poznatky o výskytu populismu a nacionalismu v parlamentních projevech českých poslanců, čímž obohacuje již existující literaturu. Moje zjištění nabízí nový pohled na problematiku populismu a nacionalismu v českém politickém prostředí. Tímto přispívám k rozšíření poznání v oblasti populismu, nacionalismu a rétoriky krajně pravicových stran.

Prameny a literatura

Anderson, B. (1991). *Imagined communities*. London, United Kingdom: Verso.

Baylis, J. Smith, S., & Owens, P. (Eds.). (2014). *The Globalization of World Politics*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press.

Beneš, J., & Charvát, J. (2019). Současná krajní pravice ve střední Evropě: ideologické prvky hnutí SPD, strany Kotleba-ČSÚS a hnutí Jobbik. *Civilia Odborná Revue pro Didaktiku Společenských věd*, 10(1), 23-49.

Bieber, F. (2018). Is Nationalism on the Rise? Assessing Global Trends. *Ethnopolitics*, 17(5), 519–540. doi:10.1080/17449057.2018.1532633

Breyer, M. (2023). Populist positions in party competition: Do parties strategically vary their degree of populism in reaction to vote and office loss? *Party Politics*, 29(4), 672-684. doi:10.1177/13540688221097082

Caiani, M., & Kröll, P. (2017). Nationalism and Populism in Radical Right Discourses in Italy and Germany. *Javnost - The Public*, 24(4), 336–354. doi:10.1080/13183222.2017.1330084

Calhoun, C. (1997). *Nationalism*. United States of America, Minnesota: University of Minnesota Press.

Casert, R. (2023, November 23). Europe's far-right populists buoyed by Wilders' win in Netherlands, hoping the best is yet to come. *AP News*. Retrieved From <https://apnews.com/article/eu-wilders-populist-farright-migration-muslims-netherlands-c8617a97a03011f98ed898ce863b579f>

Císař, O., & Štětka, V. (2016). Czech Republic. The Rise of Populism From the Fringes to the Mainstream. In T. Aalberg, F. Esser, C. Reinemann, J. Stromback, & C. De Vreese (Eds.), *Populist Political Communication in Europe* (1st ed., pp. 285-298). New York, United States of America: Routledge.

Conseil constitutionnel. (n.d.). *Déclaration des Droits de l'Homme et du Citoyen de 1789*. Retrieved from <https://www.conseil-constitutionnel.fr/le-bloc-de-constitutionnalite/declaration-des-droits-de-l-homme-et-du-citoyen-de-1789>

Constantini, A. J. (2023, September 4). Meloni's Western nationalism. *Politico*. Retrieved from <https://www.politico.eu/article/melonis-western-nationalism/>

Decadri, S., & Boussalis, C. (2020). Populism, party membership, and language complexity in the Italian chamber of deputies. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, 30(4), 484–503. doi:10.1080/17457289.2019.1593182

Delanty, G., & Kumar, K. (Eds.). (2006). *The SAGE Handbook of Nations and Nationalism*. London, United kingdom: SAGE Publications Ltd.

Europe Elect. (2017). *National Parliament*. Retrieved from <https://europeelects.eu/czechia/>

European Center for Populist Studies. (n.d.). *General Will (Volonté Générale)*. Retrieved from <https://www.populismstudies.org/Vocabulary/general-will-volonte-generale/>

Gellner, A. (1993). *Národy a nacionalismus*. Praha, Czech Republic: Josef Hříbal.

Gianfreda, S. (2018). Politicization of the refugee crisis?: a content analysis of parliamentary debates in Italy, the UK, and the EU. *Italian Political Science Review/Rivista Italiana Di Scienza Politica*, 48(1), 85–108. doi:10.1017/ipo.2017.20

Golder, M. (2016) Far Right Parties in Europe. *Annual Review of Political Science*, 19(1), 477-497. doi:10.1146/annurev-polisci-042814-012441

Grosby, S. (2005). *Nationalism: A Very Short Introduction*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press.

Halikiopoulou, D., & Vlandas, T. (2019). What is new and what is nationalist about Europe's new nationalism? Explaining the rise of the far right in Europe. *Nations and Nationalism*, 25(2), 409–434. doi:10.1111/nana.12515

Henley, J. (2024, January 24). Anti-European populists on track for big gains in EU elections, says report. *The Guardian*. Retrieved from <https://www.theguardian.com/world/2024/jan/24/anti-european-populists-on-track-for-big-gains-in-eu-elections-says-report>

Heywood, A. (2004). *Politologie*. Prague, Czech republic: Eurolex Bohemia.

Heywood, A. (2008). *Politické ideologie*. Plzeň, Czech Republic: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.

Hobsbawm, J., E. (1990). *Nations and nationalism since 1780*. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press.

Kaltwasser, C., Taggart, P., Ochoas, E., P., & Ostiguy, P. (Eds.). (2017). *The Oxford Handbook of Populism*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press.

Köhlerová T., & Moudrý, M. (2012). *Občanský a společenskovední základ – Politologie Člověk v mezinárodním prostředí*. Prostějov, Czech Republic: Nakladatelství a vydavatelství Computer Media.

Moffitt, B. (2016). *The Global Rise of Populism: Performance, Political Style, and Representation*. California, United States of America: Stanford University Press.

Mudde, C. & Kaltwasser, R., C. (2017). *Populism: A Very Short Introduction*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press.

Mudde, C. (2004). The Populist Zeitgeist. *Government and Opposition*, 39(4), 541–563. doi:10.1111/j.1477-7053.2004.00135.x

Müller, W., J. (2017). *Co je to populismus?*. Prague, Czech Republic: dybbuk.

MVCR. (2021). *Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2020*. Retrieved from <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

Obradović, S., Power, S. A., & Sheehy-Skeffington, J. (2020). Understanding the psychological appeal of populism. *Current opinion in psychology*, 35, 125–131. doi:10.1016/j.copsyc.2020.06.009

Ostiguy, P., & Roberts, K. M. (2016). Putting Trump in Comparative Perspective: Populism and the Politicization of the Sociocultural Low. *The Brown Journal of World Affairs*, 23(1), 25–50.

Parekh, B. (1995). The concept of national identity. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 21(2), 255–268. doi:10.1080/1369183X.1995.9976489

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. (2020). *Data Poslanecké sněmovny*. Retrieved from <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=1300>

Rooduijn, M., & Pauwels, T. (2011). Measuring Populism: Comparing Two Methods of Content Analysis. *West European Politics*, 34(6), 1272–1283. doi:10.1080/01402382.2011.616665

Ruth-Lovell, S., P., & Grahn, S. (2023). Threat or corrective to democracy? The relationship between populism and different models of democracy. *European Journal of Political Research*, 62(3), 677–698. doi:10.1111/1475-6765.12564

Rydgren, J. (Ed.). (2018) *The Oxford Handbook of The Radical Right*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press.

Silver, L. (2022). *Populists in Europe – especially those on the right – have increased their vote shares in recent elections*. Retrieved from <https://www.pewresearch.org/short-reads/2022/10/06/populists-in-europe-especially-those-on-the-right-have-increased-their-vote-shares-in-recent-elections/>

Simmons, K., Silver, L., Courtney, J. & Wike, R. (2018). *In Western Europe, Populist Parties Tap Anti-Establishment Frustration but Have Little Appeal Across Ideological Divide*. Retrieved from <https://www.pewresearch.org/global/2018/07/12/in-western-europe-populist-parties-tap-anti-establishment-frustration-but-have-little-appeal-across-ideological-divide/>

Sirovátka, T., Novotná, L., & Saxonberg, S. (2023). Populism and Growing Welfare State Agenda: Elections of 2013 and 2017 in Czechia. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 59(6), 567-591. doi:10.13060/csr.2023.026

Slovakia gives pro-Russian populist nationalism another win. (2023, October 1). *The Economist*. Retrieved from <https://www.economist.com/europe/2023/10/01/slovakia-gives-pro-russian-populist-nationalism-another-win>

Smith, A. (2010). *Nationalism - Theory, Ideology, History*. Cambridge, United Kingdom: Polity Press.

Stanford. (2017). *When Does Populism Become a Threat to Democracy?*. <https://diamond-democracy.stanford.edu/speaking/speeches/when-does-populism-become-threat-democracy>

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb.. (2013, June 1). Retrieved from <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>

Vlachová, K., & Řeháková, B. (2004). Národ, národní identita a národní hrdost v Evropě. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 40(4), 489-508. doi: 10.13060/00380288.2004.40.4.06

Volby. (2017). Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20.10. – 21.10.2017. Retrieved from <https://www.volby.cz/pls/ps2017nss/ps?xjazyk=CZ>

Weyland, K. (2001). Clarifying a Contested Concept: Populism in the Study of Latin American Politics. *Comparative Politics*, 34(1), 1–22. doi:10.2307/422412

Wondreys, J. (2020). The refugee crisis and the transformation of the far right and the political mainstream: the extreme case of the Czech Republic. *East European Politics*, 37(4) 722-746. doi:10.1080/21599165.2020.1856088

Zákon č. 90/1995 Sb. (2024, January 1). Retrieved from <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-90>

Přílohy

Příloha 1 Postup výpočtu populismu

```
# Výpočet populismus v jazyce Python
def calculate_percentage(total_words, populist_words):
    if total_words == 0:
        return "Celkový počet slov nemůže být nula."
    else:
        percentage = (populist_words / total_words) * 100
        return percentage

def calculate_percentage(total_words, populist_defined_word):
    if total_words == 0:
        return "Celkový počet slov nemůže být nula."
    else:
        percentage = (populist_defined_word / total_words) * 100
        return percentage

def calculate_percentage_per_representative(percentage,
representatives):
    if representatives == 0:
        return "Počet poslanců nemůže být nula."
    else:
        percentage_per_rep = percentage / representatives
        return percentage_per_rep

# Vložte data
total_words_X = 1588672 # zadejte celkový počet slov politické
strany X
populist_words_X = 711 # zadejte počet slov spojených s
populismem politické strany X
populist_defined_word_X = 5 # zadejte počet jednoho
definovaného slova spojeného s populismem politické strany X
representatives_X = 78 # zadejte počet poslanců politické
strany X

percentage_X = calculate_percentage(total_words_X,
populist_words_X)
percentage_defined_X = calculate_percentage(total_words_X,
populist_defined_word_X)
percentage_X_per_rep =
calculate_percentage_per_representative(percentage_X,
representatives_X)

print(f"Počet slov v % spojených s populismem politické strany X
= {percentage_X}%")
print(f"Počet definovaného slova v % spojeného s populismem
politické strany X = {percentage_defined_X}%")
print(f"Počet slov v % spojených s populismem politické strany X
na 1 poslance = {percentage_X_per_rep}%")
```

Příloha 2 Postup výpočtu nacionalismu

```
# Výpočet nacionalismu v jazyce Python
def calculate_percentage(total_words, nationalist_words):
    if total_words == 0:
        return "Celkový počet slov nemůže být nula."
    else:
        percentage = (nationalist_words / total_words) * 100
        return percentage

def calculate_percentage(total_words, nationalist_defined_word):
    if total_words == 0:
        return "Celkový počet slov nemůže být nula."
    else:
        percentage = (nationalist_defined_word / total_words) *
100
        return percentage

def calculate_percentage_per_representative(percentage,
representatives):
    if representatives == 0:
        return "Počet poslanců nemůže být nula."
    else:
        percentage_per_rep = percentage / representatives
        return percentage_per_rep

# Vložte data
total_words_X = 1588672 # zadejte celkový počet slov politické
strany X
nationalist_words_X = 1054 # zadejte počet slov spojených s
nacionalismem politické strany X
nationalist_defined_word_X = 181 # zadejte počet jednoho
definovaného slova spojeného s nacionalismem politické strany X
representatives_X = 78 # zadejte počet poslanců politické
strany X

percentage_X = calculate_percentage(total_words_X,
nationalist_words_X)
percentage_defined_X = calculate_percentage(total_words_X,
nationalist_defined_word_X)
percentage_X_per_rep =
calculate_percentage_per_representative(percentage_X,
representatives_X)

print(f"Počet slov v % spojených s nacionalismem politické
strany X = {percentage_X}%")
print(f"Počet definovaného slova v % spojeného s nacionalismem
politické strany X = {percentage_defined_X}%")
print(f"Počet slov v % spojených s nacionalismem politické
strany X na 1 poslance = {percentage_X_per_rep}%")
```